

Motion till riksdagen

1989/90:Sf533

av Karl-Erik Svartberg m.fl. (s)

Konststuderandes ekonomiska villkor

Konstnärens yrke är i många avseenden annorlunda i jämförelse med andra yrkesgrupper. Arbetet syftar *inte* primärt till att etablera utkomstmöjligheter eller till att ge ekonomisk vinning, vilket nästan alltid är målet för andra företagare.

Konstnären klassas som egen företagare med allt vad det innebär av sociala kostnader. Han/hon är emellertid inte arbetsgivare i vanlig bemärkelse och kan heller aldrig bli. Konstnären kan aldrig expandera utöver sin egen skapande förmåga, kan inte överlåta åt annan person att utföra det *konstnärliga* arbetet åt sig. Konstnären är en egenarbetande yrkesman.

Hans/hennes ambition och vilja är att uppnå högsta möjliga konstnärliga kvalitet i sin skapande verksamhet. Det är sällan denna inställning, som är en förutsättning för meningsfullt konstnärligt arbete, ger lön för mödan under konstnärens livstid. Det väsentligaste en konstnär kan ge sin samtid och en framtid är den kvalitativt högtstående insatsen och de synliga resultaten härav. Det konstnärliga arbetet är kvalitativt begränsat.

Konstnärsutbildningen syftar till att ge den studerande de kunskaper, erfarenheter och den insikt, som ger en god grund för självständig verksamhet som fri konstnär. Den blivande konstnären kan inte räkna med kommande anställning eller vinstgivande verksamhet i likhet med övriga studerande. Hans studiesituation är i detta fall ett undantag.

Det har vid undersökningar och utredningar visat sig att konstnärerna, som tillhör de producerande kulturarbetarna, har det sämst ställt av alla i denna låglönegrupp. Konstnären är därför inte arbetslös, men ofta inkomstlös.

Den ekonomiska och sociala situation, i vilken den unge konstnären råkar efter avslutade studier, är oftast katastrofal. En starkt bidragande orsak härtill är den studieskuld som uppkommit under många års studier. Den uppgår i regel till mycket stora belopp. Många hundra tusen kronor är ingen ovanlig summa. Denna skuld stiger dessutom år från år, om inga betydande amorteringar kan göras.

Med sina ofta mycket ringa inkomster kan konstnären inte presterade behövliga avbetalningar och räntor, och studieskulden växer de flesta över huvudet och utgör ett hot både mot konstnärens existens och arbete. När andra yrkesgrupper genom anställning eller vinstgivande annan verksamhet har möjlighet att betala sina studieskulder på sikt, råkar den unge konstnären

genom återbetalningens konstruktion hamna i en ond cirkel, vilken inom en snar framtid kan leda till misär. Konstnären med gedigen utbildning hindras på detta sätt att arbeta inom det yrke han/hon är utbildad för, hindras från att bedriva en verksamhet, som innebär stor och ofrånkomlig samhällsnytta.

I Norge har man insett det orimliga i att konstnärerna, med sina annorlunda ekonomiska förutsättningar i sitt yrke, jämföras med övriga yrkesgrupper vad avser återbetalningen av studielånen. Därför har man tagit det radikala greppet att till dem som studerar till fria konstnärer, ge s.k. studielön i stället för studielån. Det innebär att den nyss utbildade konstnären slipper sin studieskuld, vilket i sin tur betyder en betydligt bättre start i ett yrke, som redan är tillräckligt svårt och komplicerat, när det gäller ekonomi och överlevnad.

Det bör övervägas om inte också vi behöver ta särskild hänsyn till de unga konstnärerna och se över möjligheten att underlätta deras ekonomiska situation.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en översyn av de konststuderandes studievillkor

Stockholm den 25 januari 1990

Karl-Erik Svartberg (s)

Sverre Palm (s)

Hans Göran Franck (s)